

Kunnskapsdepartementet
Integreringsavdelingen
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Oslo, 30.04.2021

Deres ref: 21/499

NOAS' hørings svar – NOU 2020: 16 Levekår i byer – Gode lokalsamfunn for alle

Vi viser til Kunnskapsdepartementets og Kommunal- og moderniseringsdepartementets høringsbrev av 03.02.2021.

Det meste av innholdet i utredningen faller utenfor NOAS' kompetanseområde. Vi har imidlertid noen kommentarer knyttet til arbeid, bosetting og tillitt til myndighetene.

Arbeid

Vi viser til utredningen s.166:

Mange i utsatte områder har svak tilknytning til arbeidsmarkedet. Utvalget mener at en av de aller viktigste faktorene for å bedre levekårene i de utsatte områdene, er at flere kommer i jobb. Det å jobbe gir inntekter, men kan også øke den enkeltes kompetanse, tilhørighet og trivsel og gi bedre sosiale nettverk og helse. Det kan ha positive effekter for lokalsamfunnene.

Viktigheten av arbeid gjentas på s.241:

Utvalget vil slå fast at det å få folk i jobb er noe av det aller viktigste for å redusere levekårsutfordringer.

Trenger satsing på integrering i tidlig fase

Regjeringen har innført flere integreringstiltak som NOAS mener er gode. Det er svært positivt at regjeringens integreringsstrategi prioriterer utdanning og kvalifisering, som bidrar til sterkere tilknytning til arbeidsmarkedet. Det er viktig og riktig at den nye integreringsloven har et kapittel om tidlig kvalifisering, som blant annet inneholder en egen bestemmelse om kompetansekartlegging før bosetting. Det er positivt at det åpnes for at vertskommuner for mottak kan tilby standardiserte elementer fra introduksjonsprogrammet og andre integreringsfremmende tiltak til mottaksbeboere.

Integreringstiltakene er hovedsakelig rettet mot personer som allerede har fått oppholdstillatelse i Norge. Saksbehandlingstiden kan imidlertid være lang, og vi mener at dette er for sent. Over 80 prosent av dem som søker beskyttelse i Norge får oppholdstillatelse og skal bli her¹, og tiltak i ankomstfasen er derfor en god investering. Ventetiden før svar på

---

¹ <https://www.udi.no/statistikk-og-analyse/statistikk/asylvedtak-etter-statsborgerskap-og-utfall-2021/>.

asylsøknaden må fylles med konstruktive tiltak som gjør at flyktninger får brukt sine ressurser, enten de får beskyttelse og opphold eller avslag og må returnere til hjemlandet. Passivitet på mottak er skadelig, til hinder for integrering og sløsing med ressurser.

NOAS mener følgende tiltak bør innføres i tidlig fase for å bidra til at asylsøkere og flyktninger integreres raskere og kommer raskere i jobb:

- *Asylsøkere bør som hovedregel gis midlertidig arbeidstillatelse mens asylsøknaden behandles:* Mange asylsøkere får ikke lov til å ta lønnet arbeid mens de venter på svar på asylsøknaden, selv om ventetiden kan være svært lang. For at asylsøkere skal kunne få midlertidig arbeidstillatelse, kreves som hovedregel at asylintervjuet har blitt gjennomført og at asylsøkeren har gyldig pass. Det kan gjøres unntak fra kravet om asylintervju i saker der det er høy sannsynlighet for at søkeren vil få beskyttelse i Norge. Beboere på integreringsmottak unntas kravet om pass, men kun en liten andel av mottaksbeboerne bor på integreringsmottak. Det kreves ikke pass for å få beskyttelse og oppholdstillatelse i Norge. Det betyr at mange asylsøkere som nektes å ta lønnet arbeid mens de venter på svar på søknaden, senere vil få oppholds- og arbeidstillatelse. Både i Danmark, Sverige og Finland er det enklere for asylsøkere å få midlertidig arbeidstillatelse enn i Norge. Manglende mulighet til å ta lønnet arbeid under ventetiden er til hinder for integrering, og bidrar til passivitet blant beboere i mottak.
- *Flere norsktimer bør tilbys asylsøkere:* Etter økte asylankomster i 2015, ble antall norsktimer som tilbys asylsøkere redusert fra 250 til 175 i 2016. Til tross for at asylankomstene nå er rekordlave, er timeantallet ikke økt til tidligere nivå. Norsk kunnskaper er viktig for å komme i jobb, og tilstrekkelig antall timer norskundervisning bør gis fra ankomst.
- *Kompetansekartlegging bør skje raskt etter ankomst:* Kompetansekartlegging bør ikke avventes til etter oppholdstillatelse. Kartlegging av kompetanse raskt etter ankomst, vil kunne bidra til at asylsøkere raskere kommer i jobb og får brukt sine ressurser.

Unngå asyl- og flyktningpolitikk som hindrer integrering

Flere innstramningstiltak innført i asyl – og flyktningpolitikken er til stor skade for integreringen og hindrer mennesker i å komme i jobb. NOAS mener følgende endringer må til dersom regjeringen ønsker å legge til rette for integrering i størst mulig grad:

- *Familiegjenforening må gjøres enklere, raskere og billigere:* Forskning viser at integrering hemmes når familiegjenforening vanskelig gjøres.² Ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) er det «uoverstigelige hindringer og barrierer som en flyktning møter i en søknadsprosess om familiegjenforening i Norge». ³ Retten til familieliv er en menneskerettslig minimumsstandard, som Norge er forpliktet til å følge. NOAS lanserte i 2019 en rapport⁴ som viser at vi har den mest krevende søknadsprosessen for familiegjenforening i Skandinavia. Norge har blant annet et skyhøyt søknadsgebyr, og strenge søknadsfrister for at flyktninger skal få unntak fra inntektskrav. For at flyktningfamilier skal få innfridd retten til familieliv etter Den

² https://www.nordlandsforskning.no/nb/admin/structure/cristin_result/1384.

³ <https://www.vl.no/nyhet/feller-hard-dom-over-norge-1.26380>.

⁴ NOAS, *Realizing Refugees' Right to Family Unity*, 2019 (tilgjengelig fra: <https://www.noas.no/wp-content/uploads/2019/11/Skjermbilde-52.png>).

europiske menneskerettskonvensjonen (EMK), bør Norge blant annet fjerne søknadsgebyret for flyktninger og fjerne tidsfrister for innlevering av søknad.

- *Barn og voksne med oppholdstillatelse i Norge må gis en trygg status her:* Regelmessig revurdering av oppholdsstatus og begrensede tillatelser fører til usikkerhet og er skadelig for integreringen. De som har grunnlag for oppholdstillatelse i Norge må gis en forutsigbar situasjon her. Særlig bør dagens opphørpraksis stoppes.⁵ Mennesker med anerkjent flyktningstatus og som har bodd flere år i Norge, kan miste oppholdstillatelsen og sendes tilbake til hjemlandet dersom sikkerhetssituasjonen der bedres – det vil si på grunn av forhold som ikke skyldes deres egne handlinger. Forskere ved Institutt for samfunnsforskning mener at praksisen truer integreringen.⁶ NOAS, Redd Barna og Fellesorganisasjonen utga høsten 2018 en rapport om opphør av flyktningstatus med samme funn.⁷

Mange barn og voksne i Norge har oppholdstillatelse som er begrenset⁸ fordi de ikke har fremlagt godkjent dokumentasjon på egen identitet. Opphold er gitt på humanitært grunnlag, men tillatelsen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse eller familiegjenforening. Tillatelsen gis for ett år om gangen, med mulighet til å søke om fornyelse. Uten gyldig legitimasjon ekskluderes barn og voksne fra full samfunnsdeltakelse. Egen bankkonto er som regel en forutsetning for å kunne ta lønnet arbeid, og også for anskaffelse av førerkort. Bank-ID gir tilgang til viktige rettigheter og plikter.

- *Gi mer rettshjelp:* NOAS gir gratis rettshjelp i saker om asyl, familieinnvandring, permanent opphold og statsborgerskap. Vi gjennomgår alle sakene vi mottar, men går bare videre med saker der vi mener en søknad bør innvilges og vi ser muligheter for å endre et negativt vedtak. I 2020 fikk til sammen 91 personer positivt svar i saken etter rettshjelp fra NOAS. Det er 54 % av personene som fikk svar fra utlendingsmyndighetene, etter at vi engasjerte oss i saken. Det betyr at mennesker på flukt er avhengig av et gratis rettshjelpstilbud som NOAS for å få de rettighetene de har krav på.

Rettshjelp er viktig for integrering, og kan være helt nødvendig for at barn og voksne skal få den statusen de har rett på i Norge og dermed kunne delta i samfunnet på lik linje med andre – inkludert å kunne ta lønnet arbeid.

NOAS mottar midler over statsbudsjettet til rettshjelpsarbeidet (post 72 om spesielle rettshjelpstiltak), fordelt av Statens sivilrettsforvaltning etter søknad. Støtten er avgjørende for at vi kan opprettholde rettshjelpen på dagens nivå, men dekker kun omtrent halvparten av rettshjelpsbehovet vi ser.

Dersom regjeringen skal oppfylle forpliktelsen i Granavolden-plattformen om å styrke rettshjelpsordningene på innvandringsfeltet, bør den totale bevilgningen til spesielle rettshjelpstiltak økes. Det vil bidra til bedre integrering.

⁵ <https://www.rikestilstand.noas.no/2021/opphor-av-flyktningstatus>.

⁶ <https://forskersonen.no/innvandring-kronikk-meninger/asylpraksis-truer-integreringen/1345066>.

⁷ <https://www.noas.no/opphor-av-flyktningstatus-bryter-flyktningkonvensjonen-og-menneskerettigheter/>.

⁸ [ID-løse barn — Rikets tilstand på asylfeltet \(noas.no\)](https://www.noas.no/id-løse-barn-rikestilstand-pa-asylfeltet).

I tillegg til å styrke de spesielle rettshjelpstiltakene, bør det gis flere timer rettshjelp fra advokat. I en vanlig asylsak gis det kun fem timers gratis rettshjelp, dersom UDI har fattet avslag i saken. I løpet av fem timer skal advokaten sette seg inn i saken, ha samtale med klienten – oftest med tolk, innhente nødvendig informasjon, utrede juridiske og landfaglige problemstillinger, skrive klagen og informere klienten om utfallet. Rettshjelpsutvalget anbefaler i sin utredning fra april 2020 at satsen for antall timer rettshjelp økes fra fem til åtte timer i en vanlig asylsak:

Asylvedtakene har blitt vesentlig lengre og mer kompliserte enn de var i 2005, da de gjeldende stykkprisene ble satt. Advokatene behøver derfor lengre tid enn tidligere til å gjennomgå vedtakene med asylsøkeren, sammen med en tolk. **Utvalget foreslår derfor at stykkprisen økes til åtte ganger rettshjelpssatsen i disse sakene.**⁹ (vår utheving.)

Bosetting

By- og levekårsutvalget skriver (s.261-262):

At flyktninger bosettes raskt, er en forutsetning for at de tidlig får etablert seg i en kommune. De voksne kan raskt begynne å kvalifisere seg for arbeid, og barna kan begynne på skole og i barnehage i den kommunen de skal bo. Familien kan bli kjent, delta i lokale aktiviteter og få nettverk.

Selv om regjeringen ifølge Granavolden-plattformen ønsker rask bosetting, venter mange barnefamilier med begrenset oppholdstillatelse på grunn av mangel på ID-dokument¹⁰ urimelig lenge på å komme ut av passivitet i mottak til aktivitet som bosatte i en kommune. Barnefamilier med begrenset tillatelse blir ikke bosatt før etter førstegangsfornyelse av tillatelsen. Siden UDI bruker omtrent 11 måneder på å behandle en søknad om fornyelse, tar det i snitt over to år fra en familie får oppholdstillatelse til bosetting.

Når familier blir boende på mottak i veldig lang tid, har det ført til stadig flytting på grunn av mottaksnedleggelse. Barna må bytte skoler og ta avskjed med venner, og foreldrene kommer ikke i gang med introduksjonsprogrammet.

NOAS mener barnefamilier med begrensede tillatelser bør bosettes etter førstegangsvedtak, av hensyn til barna og integreringen.

For øvrig støtter NOAS utvalgets forslag om at flyktninger som hovedregel ikke skal bosettes i områder med opphoping av levekårsutfordringer. Vi mener også det er viktig at flyktninger har muligheten til selvbosetting der hvor de har tilgang til jobb og utviklingsmuligheter – eksempelvis utdanning.

Tillit

Utvalget skriver (s.278-279):

Tillit mellom folk og folks tillit til lokale og nasjonale myndigheter er en forutsetning for velfungerende samfunn. Lavere grad av tillit kan påvirke i hvilken grad folk deltar på ulike arenaer i samfunnet, for eksempel i hvilken grad de påtar seg verv, deltar i organisasjonslivet

⁹ NOU 2020: 5 Likhhet for loven – Lov om støtte til rettshjelp (rettshjelpsloven), s.234.

¹⁰ <https://www.rikestilstand.noas.no/2021/id-lose-barn>.

og stemmer ved valg. Kostnadene av at folk faller utenfor og ikke opplever å være en viktig del av eller å høre til i samfunnet, kan bli høye.

Vi vil understreke viktigheten av å unngå asyl- og flyktningpolitikk som skaper mistillit. Eksempelvis har NOAS, Redd Barna og Fellesorganisasjonen i rapporten om opphør av flyktningstatus nevnt ovenfor, dokumentert hvor negativt slik praksis kan være for tilliten til norske myndigheter.¹¹ Flyktningene intervjuet i rapporten forteller at opphørspraksisen har ført til svekket psykisk helse, manglende konsentrasjon og motivasjon til å fokusere på skole og jobb, svekket tillit til norske myndigheter og en sterk opplevelse av å bli urettferdig forskjellsbehandlet i et politisk spill.

Vi takker for anledningen til å delta i høringsrunden, og er tilgjengelige for ytterligere kommentarer om ønskelig.

Med vennlig hilsen

Norsk organisasjon for asylsøkere

Pål Nesse
Generalsekretær

Mona Reigstad Dabour
politisk seniorrådgiver

---

¹¹ [Opphør av flyktningstatus bryter flyktningkonvensjonen og menneskerettigheter - Norsk organisasjon for asylsøkere \(noas.no\)](https://www.noas.no).